

12. Odpoveď podpredsedu vlády a ministra školstva Slovenskej republiky J. Mikolaja na interpeláciu poslankyne Národnej rady Slovenskej republiky M. Damborskej vo veci prijatia opatrení na minimalizáciu šikanovania na školách

PODPREDSEDA VLADY
A MINISTER ŠKOLSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
Ján Mikoš

SEKRETARIÁT PREDSEDU NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY	
Doslo:	27-02-2007
Číslo:	180/2007
Predchádzajúce číslo:	Prílohy:

Bratislava 20. 2. 2007

Číslo: CD-2007-2895/6447-7:sekr.

Vážená pani poslankyňa,

ubezpečujem Vás, že ako minister školstva, ale aj ako rodič, citlivo vnímam tragický prípad malého Jakubka.

Závažnosť problému, ktorým je zvyšovanie agresie, násilia a šikanovania v školách, je nesporným faktom. Na základe Vašej interpelácie Vám v prílohe zasielam informácie o aktivitách rezortu školstva v tejto oblasti.

Som presvedčený, že rezort školstva má v oblasti prevencie v rámci systému rodič – dieťa – učiteľ svoje nezastupiteľné miesto. Bez súčinnosti a lepšej spolupráce najmä s rodičmi detí, bez vnímavosti verejnosti poukazovaním na možné riziká a kladné modely správania sú však snahy a aktivity rezortu školstva menej účinné. Riešenie problematiky tolerance, znižovania agresivity a šikanovania, ovplyvňovanie etického správania a mediálnych postojov žiakov si vyžaduje multidisciplinárny a globálny prístup, tak z pohľadu prevencie, ako aj z pohľadu využitia právnych nástrojov na všetkých úrovniach spoločnosti.

S úctou

Príloha: 1

Na vedomie:

Pavol Paška

predseda Národnej rady SR

Bratislava

Vážená pani

Marta Damborská

poslankyňa Národnej rady SR

Bratislava

Rezort školstva sa aktívne podieľa na plnení úloh koncipovaných v rámci Národného programu boja proti drogám, Národného programu podpory zdravia, Boja so zločinnosťou, Štátnej politiky vo vzťahu k zdraviu, Koncepcie štátnej politiky vo vzťahu k deťom a k mládeži v SR, Národného programu prevencie HIV/AIDS, Národného akčného plánu pre deti, Akčného plánu predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie.

Ministerstvo školstva SR vo svojich záväzných pokynoch pre školy a školské zariadenia odporúča realizovať prevenciu kriminality a iných nežiaducich javov ako integrálnu súčasť vzdelávania a výchovy, najmä realizáciou aktivít na zvyšovanie právneho vedomia, vytváranie komunikačných zručností a tolerancie v sociálnych vzťahoch.

Ministerstvo školstva SR každoročne usmerňuje vo svojich **Pedagogicko – organizačných pokynoch pre školy, školské zariadenia a orgány štátnej správy v školstve a orgány územnej samosprávy** (ďalej len POP) na jednotlivé školské roky výchovno – vzdelávací proces a poskytuje všetkým subjektom v rezorte základné informácie k výchovno – vzdelávacím aktivitám škôl a školských zariadení na daný školský rok. Dôraz sa kladie aj na vytváranie atmosféry bezpečia, tolerancie, ako aj na zabezpečovanie aktívnej ochrany detí pred všetkými formami fyzického alebo psychického násillia, poškodenia alebo zneužitia, zanedbávania, týrania alebo vykorisťovania vrátane sexuálneho zneužívania.

Škola a školské zariadenia sú v zmysle POP povinné realizovať účinné postupy na predchádzanie a riešenie sociálno-patologických javov a kriminality v zmysle princípu včasnej prevencie, monitorovania a predchádzania sociálno-patologickým javom.

Odporúča sa zabezpečovať aktívnu ochranu detí pred sociálno-patologickými javmi, priebežne monitorovať zmeny v správaní detí a v prípade oprávneného podozrenia z fyzického alebo psychického týrania, či ohrozovania mravného vývinu bezodkladne riešiť problém v súčinnosti s príslušnými orgánmi a organizáciami.

Odporúča sa realizovať prevenciu a elimináciu rizikového správania s dôrazom na výchovu k právnemu vedomiu, demokracii, mravným hodnotám a prosociálnemu cíteniu.

V zmysle Dohovoru o právach dieťaťa sú školy povinné zabezpečovať ochranu detí pred všetkými formami fyzického alebo psychického násillia, poškodenia alebo zneužitia, zanedbávania alebo nedbalého zaobchádzania, týrania alebo vykorisťovania vrátane sexuálneho zneužívania. Prevencia a riešenie problémových prípadov v oblasti šikanovania môžu byť priebežne konzultované s odborníkmi pedagogicko-psychologických poradní, centier výchovnej a psychologickkej prevencie.

Riaditelia škôl a školských zariadení sú povinní vymedziť v školskom poriadku opatrenia proti šíreniu legálnych a nelegálnych drog v školskom prostredí. O týchto opatreniach pedagógovia oboznámia rodičov žiakov školy. Vedenie školy a koordinátor prevencie by mali priebežne informovať rodičov o preventívnych aktivitách školy a možnostiach pomoci ohrozeným deťom, poskytnúť informácie o možnostiach účinnej prevencie a pomoci, ako aj o preventívnych a poradenských zariadeniach v mieste pôsobnosti školy,

Odporúča sa ustanoviť v školách funkciu koordinátora prevencie (drogových závislostí a iných sociálno-patologických javov), ktorého úlohou bude v spolupráci s vedením školy vypracovať a realizovať preventívny program školy.

Odporúča sa uskutočňovať opatrenia na zamedzenie a eliminovanie šikanovania v školách, zvýšenie pocitu bezpečnosti u žiakov a rodičov, prípady oprávneného podozrenia a preventívne opatrenia konzultovať a riešiť s vyškolenými odborníkmi centier výchovnej a psychologickkej prevencie, resp. pedagogicko-psychologických poradní podľa vypracovanej

metodiky, prevencia a riešenie problémových prípadov v oblasti šikanovania môžu byť priebežne konzultované s odborníkmi pedagogicko-psychologických poradní, centier výchovnej a psychologickéj prevencie, prípadne interaktívne na webovej stránke OZ Centrum ochrany detí (www.ochranadeti.sk).

Otázky prevencie majú školy zapracované do celoročných plánov, do časovo-tematických plánov, plánov práce učiteľov - koordinátorov prevencie a plánov predmetových komisií. Predmety, v rámci ktorých sa preberajú otázky prevencie nežiaducich javov a zvyšovania právneho vedomia sú najmä občianska výchova, náuka o spoločnosti, náboženská výchova, etická výchova, ale aj predmety ako prírodopis, slovenský jazyk. Triednické hodiny sú dôležitým priestorom na komunikáciu, a na prevenciu a riešenie konkrétnych situácií v rámci triednych komunít.

Medzi najdôležitejšie aktivity rezortu patria aktivity zamerané na oblasť formovania právneho a občianskeho vedomia, ako aj na oblasť ľudských a detských práv. Vo výchovno-vzdelávacom procese ZŠ a SŠ je problematika etiky, ľudských práv, formovania právneho a občianskeho vedomia a etických noriem rozpracovaná v **tematických celkoch predmetov občianska náuka, náuka o spoločnosti, etická výchova a náboženská výchova.**

Vo všetkých stupňov výchovy a vzdelávania sú zapracované programy z oblasti etiky, ľudských práv a právneho vedomia:

- formovanie právneho a občianskeho vedomia
- formovanie sociálnych postojov, hodnotového systému a sociálnych vzťahov
- formovanie reálneho sebahodnotenia, sebadôvery a asertivity
- budovanie etických noriem a humánneho citenia
- prehĺbenie všeobecného poznania problematiky z oblasti toxikománie, sexuálnej promiskuity, AIDS, nezamestnanosti a ostatných sociálnopatologických javov

V základných školách je výchova k demokratickému občianstvu a multikulturálnej výchove doménou predmetov **Občianska výchova, Občianska náuka a Náuka o spoločnosti (OBV, OBN a NOS)**. V rámci daných predmetov sa preberajú témy: aktívna a zodpovedná účasť na verejnom živote, rešpektovanie všetkých etických hodnôt, uznávanie ľudských práv a slobôd, formovanie ušľachtilých hodnôt – láska, úcta, rešpekt, rovnosť, bratstvo, sloboda, dobrá vôľa, tolerancia, dôvera, poctivosť, česťnosť, vzájomná pomoc, spolupráca, humanita, vrátane tzv. ekosociálnych kompetencií človeka budúcnosti (schopnosť riešiť sociálne problémy v záujme zachovania života, mieru a šťastia).

Štátny pedagogický ústav vyhodnocuje prvý rok experimentálneho vyučovania mediálnej výchovy na základných školách a osemročných gymnáziách, ktorého cieľom je naučiť žiakov kompetentne zaobchádzať s rôznymi druhmi médií a ich produktmi, rozvinúť u žiakov schopnosť kriticky, reflektujúco a aktívne využívať médiá a ich produkty, pochopiť reálne, pozitívne aj negatívne mediálne vplyvy na ich osobnosť a chápať pravidlá fungovania „mediálneho sveta“. Uvedomujeme si však limity rezortu školstva vo vzťahu k televíznemu vysielaniu a negatívnym mediálnym vplyvom a potrebu spolupráce s rodičmi detí, rezortom kultúry ako aj širšou odbornou aj laickou verejnosťou.

Učebné osnovy viacerých predmetov svojim obsahovým pokrytím prispievajú k postupnému dozrievaniu osobnosti žiaka, podporujú v ňom sebadôveru a dôveru voči širšiemu sociálnemu prostrediu, budovanie spoločenstva a dobrých medziľudských vzťahov.

V rámci II. stupňa ZŠ sa využíva ako doplnkový učebný text publikácia Kašparová, Houška, Uhreková **Ako poznám sám seba?** (pracovné zošity pre ročníky 5.- 9. ZŠ + metodická príručka pre učiteľov). V rámci stredných škôl a gymnázií s osemročným štúdiom sa vo výchovno-vzdelávacom procese využívajú doplnkové učebné texty autorov Zelina - Uhreková pod názvom **Ako byť sám sebou** (Program CESTY). Tieto učebné pomôcky sú

podľa prieskumu Štátneho pedagogického ústavu plne využívané. Zameriavajú sa najmä na zvyšovanie komunikačných zručností a zlepšovanie pochopenia seba a druhých, zvyšovanie tolerance a rešpektovania sociálneho okolia.

Prostredie a podmienky v ktorých žiaci trávajú svoj voľný čas, výrazne ovplyvňuje utváranie ich osobnosti, názorov, vlastností, charakterových čŕt, hodnotovej orientácie. V súčasných celospoločenských podmienkach majú žiaci našich škôl nepreberné možnosti voľby trávenia voľného času, čo na jednej strane je správne, no na druhej strane majú možnosť vytvárať, alebo dostávať sa do skupín mladých ľudí, ktorí vykonávajú trestnú činnosť, sú drogový závislí a pod. Deti bez cieľového organizovania voľného času dospelými a odborne kvalifikovanými zamestnancami sa často krát dostávajú do uvedeného negatívneho vplyvu kriminálnych skupín, čo má za následok zvyšovanie kriminality. Zastávam názor, že je potrebné v spoluprácu s rodičmi detí venovať zvýšenú pozornosť výchove žiakov v čase mimo vyučovania, ktorá by mala vychádzať zo záujmov žiakov, rozvoja ich talentu a nadania, fyzických a psychických daností jednotlivcov. Ministerstvo každoročne finančne podporuje realizáciu mnohých športových a mimoškolských aktivít detí. Dôrazom snahy ministerstva školstva o podporu zdravého spôsobu života je aj výzva a realizácia rozvojového projektu pre oblasť podpory zdravia pod názvom „Zdravie v školách“.

Bolo vydané Metodické usmernenie Ministerstva školstva SR č. 7/2006-R z 28. marca 2006 k prevencii šikanovania žiakov v školách a školských zariadeniach s platnosťou od 1.4.2006, ktoré rieši prevenciu šikanovania v školách.

V súčasnosti prebiehajú školenia pedagogickej verejnosti v zmysle dosiahnutia zlepšenia opatrení na úrovni národnej, regionálnej a miestnej senzibilizácie školských komunit, rodičov, širokej verejnosti, tvorcov národných a medzinárodných školských politík. (podrobnejšie viď: <http://oecd-sbv.net>, resp. www.ochranadeti.sk).

MŠ SR je zapojené aj do projektu OECD pod názvom **International Network on School Bullying and Violence**. Projekt je zameraný na podporu účinnejších opatrení proti šikanovaniu a násiliu v školách. Jeho cieľom je podnietiť a podporiť efektívnejšiu úroveň prevencie, eliminácie a riešenia takeého negatívneho javu, akým je šikanovanie a násilie v školách vytvorením komunikácie a šírením informácií o projektoch z oblasti prevencie, o výskumoch a politike v jednotlivých krajinách prostredníctvom web stránky <http://oecd-sbv.net>. Na projekte sa podieľa cca 15 krajín OECD. Medzinárodnú koordináciu projektu v rokoch 2005 - 2006 realizuje Ministerstvo školstva Nórskeho kráľovstva. Na roky 2007 - 2008 bolo na zasadnutí riadiaceho výboru projektu odsúhlasené ako medzinárodný koordinátor slovenské ministerstvo školstva.

Preventívne programy a projekty škôl a školských zariadení sú zamerané najmä na kvalitné celoročné preventívne pôsobenie a na realizáciu aktivít na podporu zdravia, zvyšovania právneho vedomia, komunikačných schopností a zručností, rozvíjania zodpovednosti žiakov voči sebe a voči iným, ako aj na podporu protektívnych faktorov vývinu osobnosti. Mnohé preventívno-výchovné programy sa realizujú školami a školskými zariadeniami rezortu, najmä centrami výchovnej a psychologickkej prevencie a pedagogicko-psychologickými poradňami, centrami voľného času, ako aj mládežníckymi organizáciami. Podľa údajov Ústavu informácií a prognóz školstva sa v roku 2004 realizovalo 542 takýchto preventívno-výchovných programov.